

Streszczenie rozprawy doktorskiej
„Miejska przestrzeń wielokulturowa Suboticy – analiza geograficzno-semiotyczna”

Autorka podjęła próbę wprowadzenia analiz semiotycznych do geografii miasta, którą weryfikowała na przykładzie miasta wielokulturowego – Suboticy. W pracy przyjęto **hipotezę**, iż w geografii miasta możliwe jest zaadaptowanie podejścia i metod semiotycznych, wnosząc nowy aspekt do semiotyki miasta – przestrzenną analizę rozmieszczenia i relacji znaków w mieście, która prowadzi do odczytania społeczeństwa przez przestrzeń. W celu weryfikacji tego założenia podjęto próbę przeprowadzenia semiotycznych badań geograficznych, która implikowała konieczność wypracowania algorytmu postępowania badawczego. W świetle tak przyjętych założeń **podmiotem** badań jest przestrzeń miasta rozpatrywana jako system znaków, zaś **przedmiotem** – znaki w tej przestrzeni, ich czytelność, rozmieszczenie oraz wzajemne relacje.

W części teoretycznej pracy, dzięki studiom literatury, uzyskano odpowiedzi na pytania badawcze, dzięki czemu określono m.in. jak rozumieć znak na potrzeby analiz geograficznych i jakie treści mogą nieść znaki w przestrzeni miejskiej, zależności między przestrzenią miejską a semiosferą, czy znaki w przestrzeni miejskiej mogą być analizowane przestrzennie. Bazując na teorii prototypów E. Rosch, określono możliwości powiązania znaków z wybraną grupą kulturową.

Koncepcje teoretyczne zostały sprawdzone w ramach studium przypadku, dla którego przyjęto odrębne założenia. **Celem badań empirycznych** było poznanie grup kulturowych i ich przestrzeni w Suboticy poprzez analizę znaków w mieście. Przed przystąpieniem do badań terenowych zakładano, że w mieście, w którym obecnych i aktywnych jest kilka narodów, segregacja przestrzenna jest słabo zauważalna. Przyjęto więc **hipotezę**, że społeczności zamieszkujące Suboticę znaczą przestrzeń miasta zapisując w niej swoje losy i relacje, dzielą się przestrzenią na prawach tolerancji i poszanowania, co widoczne jest w harmonijnej koegzystencji znaków wyrażających tożsamość kulturową. **Podmiotem** analiz w ramach studium przypadku jest przestrzeń miasta wielokulturowego – Suboticy, rozumiana jako system znaków, zaś **przedmiotem** znaki w Suboticy, ich relacje, czytelność i rozmieszczenie, które rozpatrywano w ujęciu synchronicznym i diachronicznym. Zakres przestrzenny analiz obejmuje obszar zurbanizowany Suboticy o powierzchni 6 426 ha, który zamieszkały był, według danych spisu powszechnego przeprowadzonego w 2001 r., przez 99 981 osób. Badania terenowe autorka prowadziła we wrześniu 2011 r., uzupełniając je latem 2012 r. i 2014 r., przy czym ograniczenie czasowe studiów do lata i wczesnej jesieni nie miało wpływu na rzetelność zgromadzonego materiału. Podstawowymi narzędziami badawczymi była dokumentacja fotograficzna rejestrująca szczegółowo obiekty zlokalizowane w Suboticy oraz karta inwentaryzacyjna.

Określone obiekty w przestrzeni Suboticy – świątynie, cmentarze, pomniki i urbanonimy, uznane zostały za znaki, które można powiązać z wybranymi wspólnotami zamieszkującymi miasto (Węgrami, Serbami, Buniewcami, Chorwatami, Jugosłowianami). Przeporządkowania tego dokonano po studiach literatury z zakresu historii miasta, jego rozwoju przestrzennego, demograficznego i społecznego. W efekcie wykazano, że wielokulturowość miasta widoczna jest w jego przestrzeni, lecz nie wszystkie narody koegzystujące w Suboticy znaczą jej przestrzeń. Ma to związek z sytuacją polityczną oraz aktywnością danej społeczności, nie zaś z jej procentowym udziałem w strukturze narodowościowej miasta. Znaki odzwierciedlają rozwój przestrzenny i społeczny miasta. Społeczności podkreślają swoją obecność w mieście poprzez znaki lokowane albo w miejscach bezpośrednio związanych z upamiętnioną osobą lub wydarzeniem, albo też w reprezentacyjnych przestrzeniach publicznych, gdzie współlistnieją znaki wielu wspólnot. Na tej podstawie można skonstatować, że społeczności zamieszkujące miasto zapisują w przestrzeni miejskiej swoje losy i relacje, zaś koegzystencja znaków będących wyrazem tożsamości kulturowej potwierdza równoprawne dzielenie się przestrzenią miejską.

Przeprowadzona autorska procedura badawcza, zegzemplifikowana w części empirycznej poświęconej Suboticy, pozwoliła na pozytywne zweryfikowanie hipotezy głównej oraz udowodniła, że w analizach jakościowych w geografii z powodzeniem stosować można podejście semiotyczne, a interpretacja znaków w mieście może być dokonywana przestrzennie.